

TARIM TAŞIMACILIĞININ BELEDİYELER ARACILIĞIYLA YÜRÜTÜLMESİ ÜZERİNE BİR MODEL ÖNERİSİ

Konur Alp DEMİR¹

ÖZET

Tarım bir ülkenin kalkındırılması için önemli bir etken konumundadır. Sanayinin üretkenliği ve kolaylıkları ile tarımı geride bıraktığı düşünülse de tarım her zaman için yaşamın temel ihtiyaçlarından biri olan gıdanın üretimi açısından birinci sırada yer alacaktır. Çünkü tarım olmadan insanın beslenmesi oldukça zor görünmektedir. Bu derece önemli bir değere sahip bir faaliyetin sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Bunun için de tarım sektöründe önemli bir sorun olarak duran aracılık faaliyetlerinin yeni bir model içerisinde düzenlenmesi öngörülmektedir. Tarımsal ürünlerin araçlar vasıtasıyla el değiştirmesi ürünlerin fiyatlarını yükseltmektedir. Bu sebepten dolayı tüketiciler aracı komisyonunun eklendiği fiyat üzerinden alım yapmaktadırlar. Aynı zamanda bu durum üreticinin kazancını olumsuz yönde etkilemekte ve üretimden vaz geçirecek başka alanlara yönlendirmekte, tüketicinin alım gücünü zorlamakta ve devletin ise tarım politikalarına zarar vermektedir. Bu olumsuzluklar ile mücadelede üretici ile tüketici arasındaki fazlalık oluşturan araçların kaldırılarak, bunların yerine belediyelerin getirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada üretici ile tüketici arasında yalnızca belediyelerin yer alması gerekliliğine vurgu yapılmakta ve yeni bir model önerisi getirilmektedir. Bu sayede üretici emeğinin karşılığını alabilecek, belediyelerde istihdam artacak ve tüketici ise komisyonuz fiyat üzerinden tarımsal ürünlere ulaşabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Belediye, Komisyoncu, Kooperatif, Tarım, Tarımsal Ürün.

A model recommendation on the implementation of agricultural transportation by municipalities

Abstract

Agriculture is an important factor for the development of a country. Agriculture is thought to have left agriculture behind with the productivity and convenience of the industry, but agriculture will always take the first place in terms of the production of food, which is one of the basic needs of life. Agriculture is thought to have left agriculture behind with the productivity and convenience of the industry, but agriculture will always take the first place in terms of the production of food, which is one of the basic needs of life. Because it seems very difficult for people to feed without agriculture. The sustainability of an activity with such a significant value must be ensured. For this reason, it is envisaged that the intermediary activities which are considered as an important problem in agriculture sector should be regulated in a new model. The exchange of agricultural products through intermediaries raises the prices of products. Because of this reason, consumers are buying at the price added to the car commission. At the same time, this affects producers' profits in the negative direction and diverts them from production to other areas. Consumers are pushing their purchasing power and the government is harming agricultural policies. These negativities necessitate the removal of intermediaries which create excess between the producers and the consumers in the struggle, and municipalities should be replaced. In this study, it is emphasized that only municipalities should be included between producers and consumers and a new model proposal is introduced. In this respect, the producer will be able to pay for labor, the municipalities will increase employment and the consumer will be able to reach the agricultural products at the commission-free price.

Key Words: Municipality, Broker, Cooperative, Agriculture, Agricultural Product.

¹ Dr. Öğretim üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, konuralpdemir@yahoo.com.tr

GİRİŞ

Temelde bir yönetim modeli olan yerel yönetim uygulaması yalın bir biçimde değerlendirilemeyecek kadar geniş kurguya sahiptir. Bu kurgu kapsamında yerel yönetim birimleri sınıflandırması içerisinde yer alan belediye örgütlenmesini çok yönlü bir açıdan incelemek önem taşımaktadır (Demir, 2017: 1). Çünkü belediyenin yerine getirmiş olduğu hizmetler mevcut durumda sayılanlar ile sınırlı değildir. Bu noktadaki amaç halka hizmet etmek ise belediyelere yeni görevlerin verilmesi son derece doğal bir süreci yansıtmaktadır. Örneğin, belediyelere tarım içerikli görevler verilebilmektedir.

Tarım, tek bir boyuttan değerlendirilemeyecek kadar geniş bir çerçeveye sahip bir faaliyet türüdür. Bu bağlamda tarımın geniş bir sektör olduğu ifade edilebilmektedir. Bu sektör toplumun varlığının sürdürülebilmesinde, milli gelirin yükseltilmesinde, farklı sektörlerle hammadde ve sermayenin tedarik edilmesinde, ihracatın geliştirilmesinde, biyolojik çeşitliliğin artırılmasında ve ekolojik dengenin sağlanmasında önemli görevlere sahiptir. Bu sebepten dolayı tarım tüm dünyada üzerinde önemle durulması gereken bir sektörü oluşturmaktadır. Bir diğer ifade ile tarım sektörünün “ekonomik”, “sosyal” ve “çevresel” boyutlarının bulunmasından dolayı, toplumun her kesimi tarım ile dolaylı veya dolaysız yönden ilişki içerisinde (Doğan vd., 2015: 30).

Bu çalışmada tarımcılık alanında yaşanan emek, hak ve para kaybının giderilebilmesi amacıyla yeni bir model önerilmektedir. Sebze ve meyve üretiminde üreticinin elinden çıkan ürünün özellikle İstanbul gibi büyük kentlere gelene kadar fiyatının aşırı derecede artması bir sorun olarak kabul edilmiştir. Tarımsal ürünler nihai tüketiciye ulaşmadan önce üretici, aracı, toptancı, tekrar aracı, hal esnafı ve pazar esnafının elinden geçmekte ve her aşamada ürünün fiyatı bir miktar daha artmaktadır. Bu noktada üretici ile tüketici arasındaki gereksiz araçların kaldırılması ve bu araçlar yerine belediyelerin gelmesi gerekliliği vurgulanacaktır. Bu bağlamda ilk önce belediye kavramına, önemine ve hizmet alanlarına değinilecek, tarımsal bir birliktelik olan tarım kooperatifi uygulaması incelenecektir. Bunun paralelinde Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü konu edilecek, konu ile yakında ilgili olan tarımda aracılık yöntemi değerlendirilecek ve nihai hedefe ulaşma aşamasında ise uygulamaya yönelik kurgusal model önerisi tartışmaya açılacaktır.

I. BELEDİYE KAVRAMI VE BELEDİYE HİZMETLERİ

1982 Anayasası'nın 127. Maddesi'ne göre belediye bir yerel yönetim birimidir (1982 Anayasası, Erişim Tarihi: 09.02.2018). Yerel yönetimin önemi ise sınırları içerisinde varlık kazandığı devlet açısından hukuksal, idari ve siyasal; toplumsal açıdan ise sosyolojik olmak üzere farklı değer başlıkları üzerinden şekillenmektedir. Çünkü yerel yönetimlerin sosyal, siyasal, idari ve hukuksal açıdan görevleri bulunmaktadır (Demir, 2017: 1).

13 Temmuz 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. Maddesi'nin (a) fıkrasına göre belediye, “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisini,” tanımlamak için kullanılan bir kavramdır (5393 Sayılı Kanun, Erişim Tarihi: 09.02.2018).

Yerel bir coğrafi alanda yaşayan yerel halkın günlük olarak ihtiyaç duyduğu yerel hizmetlerin karşılanması için belediye örgütlenmesine zorunlu bir biçimde ihtiyaç duyulmaktadır. Belediyenin kendisine ihtiyaç duyulmasının sebebi devletin

tamamlayıcı hizmet birimi olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü yerel alanda yerel nitelikli kamu hizmetlerini sunması gereken idari bir yapılanmanın varlığı her zaman için zorunludur (Demir, 2017: 5-6). Bu idari yapılanma genel ve özel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Genel amaçlı yerel yönetimler, yerel yönetimlerin bilinen tanımı üzerinden hareketle, yerel nitelik sunan hizmet birimleridirler. Örneğin, Türk, Rus, Fransız, İngiliz ve İspanyol belediyeleri genel amaçlı yerel yönetim sınıflandırması içerisinde yer almaktadırlar. Özel amaçlı yerel yönetim birimleri ise belirli konular üzerine yoğunlaşmış ve sağlık, eğitim, posta hizmetleri gibi görevleri yerine getirmeye çalışan hizmet birimleridirler. Basitleştirerek ifade etmek gerekirse özel amaçlı hizmet birimleri sadece bir kamu hizmetinin yerine getirilmesi üzerine odaklanmışlardır (Keleş, 2012: 29-30). Bu çalışmada konu edilen tarım taşımacılığı hizmeti de özel amaçlı yerel yönetim hizmet birimi sınıflandırması içerisine girmektedir. Ancak bu noktada özel veya genel olarak ayırım yapmak yerine belediye hizmetlerini bir bütün halinde değerlendirmek ve kurgulanan hizmetin belediyeler tarafında yerine getirilmesini önermek daha rasyonel bir yaklaşım olarak görünmesine rağmen, üzerine odaklanılan konunun ayrı bir önem taşımamasından dolayı özel bir hizmet sınıflandırmasının varlığı zorunlu olarak kabul edilmektedir.

Belediyeler köy alanları dışında yaşayan halkın yerel nitelikli ortak ihtiyaçlarını karşılayan kamu tüzel kişilikleri (Gül vd., 2014: 150) olmalarından dolayı kırsal alanlarda söz sahibi değillerdir.

Ancak bu durum 30 ilde, 6360 sayılı Kanun ile birlikte değişime uğramıştır. Büyükşehir sınıflandırmasına dâhil 30 ilde büyükşehir belediyesi ilin tamamına, kırsal ve kentsel alan ayırımı yapmadan, kamusal hizmet götürmekten sorumlu tutulmuştur (Demir, 2013: 248). Bu uygulamadan yola çıkılarak belediyelerin yalnızca kentsel alanlarda hizmet sunacağı veya sunması gerektiğini öne süren öğretilerden vaz geçilmesi hem halkın hizmet alma hakkı hem de bu çalışmada önerilen modelleme açısından önem taşımaktadır.

Belediyenin görevleri, sorumlulukları ve yetkileri belediye sınırları içerisinde geçerlidir. Dolayısıyla yerel alanda yerel halkın yerel nitelikli kamusal ihtiyaçları ile ilgilenmek belediyenin görevleri arasındadır (Demir, 2017: 10). Bu sebepten dolayı belediyelerin özel hizmetleri de yerine getirmesi konusunda herhangi bir sorun görülmemektedir.

Türkiye’de belediyeler ülke coğrafyasının her yerinde konumlanmış durumdadır. Bu sözlü ifadeyi rakamsal değerlerle ifade etmek önem taşımaktadır. İller İdaresi Genel Müdürlüğü’nün istatistiki sonuçlarına göre Türkiye’de toplamda (büyükşehir, büyükşehir ilçe, il, ilçe ve belde) 1398 adet belediye örgütlenmesi bulunmaktadır (İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 10.02.2018).

Belediyelerin yerine getirmekle sorumlu oldukları görevleri ülkeden ülkeye göre farklılık gösterebilmektedir. Zaman içerisinde devletin (merkezi yönetimin) üstlenmiş olduğu görevler belediyelere, belediyelerin yerine getirmiş olduğu hizmetler de devlete geçebilmektedir. Genel olarak belediyelerin sorumluluğuna verilen kamusal hizmetlerin sayısında artış gözlemlenmektedir (Keleş, 2012: 265).

5393 sayılı Kanun’un 14. Maddesi’ne göre belediyelerin yerel ve ortak nitelikli olmak koşuluyla yerine getirmekle sorumlu olduğu görevleri şunlardır (5393 Sayılı Kanun, Erişim Tarihi: 09.02.2018): İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım, coğrafi ve kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık, zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans, şehir içi trafik, defin ve mezarlıklar, ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik

ve spor, orta ve yüksek öğrenim öğrenci yurtları, sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma, ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetleri, kadınlar ve çocuklar için konukevleri, devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımı, okulların her türlü malzeme ihtiyaçlarının karşılanması, sağlıkla ilgili her türlü tesisin açılması, mabetlerin yapımı, kültür ve tabiat varlıklarının korunması, sporun teşvik edilmesi ve gıda bankacılığıdır.

Bu çalışmanın ana kurgusunun üzerine odaklandığı husus belediyelerin “ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetleri” ve “gıda bankacılığı” görevleridir. Tarım taşımacılığı kurgusu bu iki madde üzerinden somutlaştırılmaya çalışılacaktır. Çünkü bu iki madde belediyelerin görevleri arasında yer almaktadır. Dolayısıyla önerilen modele atfedilen görevler mevcut durumda kanun ile desteklenmiş durumdadır.

5393 sayılı Kanun’un 14. Maddesi’nin (b) fıkrasına göre “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır” hükmü benimsenmiştir (5393 Sayılı Kanun, Erişim Tarihi: 09.02.2018). Buna göre belediyelerin halkın çıkarlarını korumak, kısıtlı ve zor durumda bulunanlara yardım etmek ve onlara daha kaliteli ve hızlı kamusal hizmet(ler) sunmak için yeni yöntemleri benimseyebileceği yönünde yetkisi veya hakkı 5393 sayılı Kanun ile güvence altına alınmıştır.

Belediyelerin insan yaşamı için önem taşıyan tarafı insanların önemli bir çoğunluğunun bir belediyenin sınırları içerisinde yaşıyor olmasıdır. 2013 yılında Türkiye’nin nüfusunun %91.3’ü kentsel bir alanda yaşadığı tespit edilmiştir. Bu oranın yüksek çıkmasının sebebi 6 Aralık 2012 tarih ve 6360 sayılı Kanun ile 14 il belediyesinin büyükşehir belediyesine dönüştürülmesi ve klasik öğretilerde kırsal alan olarak kabul edilen köy ve beldelerin varlıklarına son verilerek kentsel alanların sahipliğine atfedilen mahalleye dönüştürülmesidir (Şahin, 2014: 93; 6360 Sayılı Kanun, Erişim Tarihi: 10.02.2018). Dolayısıyla yeni bir hizmetin kurgulanması aşamasında belediyelere görev verilmesi rasyonel bir hareket olacaktır.

II. TARIM KOOPERATİFLERİ

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü’ne göre kooperatif üç anlam çerçevesinde tanımlanmıştır. Birincisi, “Ortaklarının gereksinimlerini uygun şartlarda elde etmelerini sağlamak amacıyla kurulan ortaklık”; ikincisi, “Üreticilerin, aracıyı ortadan çıkararak ürünlerini daha iyi şartlarda pazarlamak için kurdukları ortaklık” ve üçüncüsü ise “Ortaklarının belirli iktisadi çıkarlarını korumak, özellikle meslek veya geçimlerine ilişkin gereksinimlerini işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet yoluyla karşılamak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklık ve değişir sermayeli tüzel kişiliğe sahip şirket” şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü, Kooperatif, Erişim Tarihi: 10.02.2018).

Kooperatifin temel amacı kâr elde etmek değil, aksine kooperatife üye olan ortakların ihtiyaçlarını yerine getirmektir. Kâr üzerine odaklanmış kuruluşların amacı üyelerinin veya hissedarlarının refahını yükseltmektir. Kooperatiflerin amacı ise ortaklarının çıkarlarını korumak ve onlara hizmet etmek üzerine odaklanmaktadır (İnan, 2004: 17).

Günümüz anlamındaki kooperatifçiliğin tarihine kısa bir biçimde değinmek gerekirse 1844 yılına gitmek gerekmektedir. 1844 yılında İngiltere’nin Rochdale

Kasabası'nda dokuma işçilerinin kapitalist işletmelere karşı kendilerini ekonomik açıdan korumak istemeleri üzerine birleşmeleri ile birlikte modern kooperatifçiliğin temelleri atılmıştır (İnan, 2004: 23). Gerçekte 1831 yılında Fransa'da ilk kooperatif marangoz ustaları tarafından kurulmuş ve 1835 yılında ise Lyon'da tüketim kooperatifi adı altında yapılanmaya başlanmıştır. İlk girişimi Fransa'nın başlatmasına rağmen İngiltere'nin bu noktadaki öncü kimliği kooperatifçiliği kurumsallaştırmasından kaynaklanmaktadır. 1849 yılında Almanya'da "Esnaf Hammadde Alım Kooperatifi" ve 1850 yılında ise "Esnaf Kredi Kooperatifi" kurulmuştur. İngiltere, Fransa ve almanya'da kurulan kooperatiflerin olumlu sonuçları tüm dünyaya örnek olmuştur (Geray, 1992: 427).

Türkiye'de ise günümüz anlayışındaki ilk kooperatif 1911 yılında kurulmuştur. Bu tarihte İzmir'de İncir İhracatçısı olarak çalışan 45 tüccar kendi aralarında bir birlik oluşturarak "Fig Packers" adı altında tekeli sermayedarlığına dayanan ortaklıklar birliğini kurmuşlardır. Bu birlik incir piyasasını yönlendirmek isteği ile incir üreticilerine kendi istedikleri fiyatları kabul ettirmeye çalışmışlardır. İncir üreticileri açısından zaten oldukça düşük olan fiyatlar tekeli birliğin faaliyetleri sonucunda daha fazla düşmüştür. Bu durum da incir üreticisini zarara sokmuştur. Tekeli birliğin faaliyetleri ile mücadele edebilmek için "Aydın İncir Himayei Zürra Anonim Şirketi" adı altında bir işletme kuran incir üreticileri, yabancı devletlerin desteğini alan İncir Tekelcileri ile mücadele etmekte başarısız olmuşlardır (İnan, 2004: 32).

Türkiye'de tarım üreticileri örgütleri "mesleki örgütler" ve "ekonomik amaçlı örgütler" olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Mesleki örgütlerin temel amacı tarım üreticilerinin mesleki sorunlarını dile getirmek ve gerekli ortamlarda onları temsil etmektir. Bu alanda en bilinen mesleki örgütlenme "Ziraat Odaları"dır. Ekonomik amaçlı örgütlenmelerin amacı ise pazarlama, ürün temin etme, ürünleri işleme ve üretimdir. Bu örgütlenmelerin başında ise "kooperatifler" gelmektedir (Rehber, 2018: 2). Kooperatif dünya genelinde üretici ve tüketicilerin ekonomik ve sosyal amaçlı ihtiyaçlarını karşılayan önemli bir örgütlenme biçimidir (Can ve Sakarya, 2012: 28).

16 Haziran 2000 tarih ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun ile üreticiler ürünlerini satabilmek için kendi aralarında "...değişir sayıda ortaklı ve değişir sermayeli, tüzel kişiliği haiz tarım satış kooperatifleri..." kurabilmektedirler (4572 Sayılı Kanun, Erişim Tarihi: 12.02.2018).

4572 sayılı Kanun'un 1. Maddesi'nin 3. Fıkrası'na göre bir tarım satış kooperatifinin kurulmasının temel koşulu en az otuz üreticinin bir araya gelmesidir (4572 Sayılı Kanun, Erişim Tarihi: 12.02.2018). Ancak bunun için üreticiler arasında örgütlenme ihtiyacı doğmaktadır. Bir örgütlenme içerisine girmek istemeyen veya bir şekilde böyle bir örgütlenme dışında kalan üretici diğer üreticilerin elde ettiği haklardan ve kolaylıklardan faydalanamayacaktır. Dolayısıyla bu işi üreticilerin kendisinin değil, devletin üstlenmesi gerekmektedir. Bu gereklilikten doğan ihtiyaçlar için tarım üreticisi ile tüketici arasında temel amacı kamusal hizmet üretmek olan yeni bir modelin uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Böylece herhangi bir birliktelik içerisine girmeyen veya giremeyen üreticinin de hakları korunma altına alınmış olacaktır. Önerilen model çerçevesinde kooperatifçiliğin meslek örgütü niteliği değişmeden kalacak, ancak ekonomik amaçlarına ihtiyaç duyulmayacaktır.

III. TOPRAK MAHSULLERİ OFİSİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü 13 Temmuz 1938 tarih ve 3491 sayılı Toprak Mahsulleri Ofisi Kanunu ile kurulmuştur. Toprak Mahsulleri Ofisi, sermayesinin tamamı devlete ait olmak üzere, 17 Haziran 1982 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine bağlıdır. Bu bağlamda açılım yapılması gerekirse Toprak Mahsulleri Ofisi tüzel kişiliğe, faaliyetlerinde özerkliğe ve kamu iktisadi devlet teşekkülü kimliğine sahiptir (Dünden Bugüne TMO, Erişim Tarihi: 26.02.2018; 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Erişim Tarihi: 26.02.2018).

Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü ülke genelinde tahıl fiyatlarının üreticiler açısından belirli bir fiyatın altına düşmemesi ve tüketiciler açısından ise olması gereken seviyenin üzerine çıkmaması amacıyla gerekli denetimleri yapmaktadır. Ofis, bu bağlamda, tahıl piyasasının belirli bir düzen içerisinde sürdürülebilmesi için tedbirler almakta ve tahıl dışındaki ürünler için de gerekli düzenleyici faaliyetlerde bulunabilmektedir (Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 03.03.2018).

Afyonkarahisar İli'nin Bolvadin İlçesi'nde Toprak Mahsulleri Ofisi'ne bağlı olan Afyon Alkaloitleri Fabrikası İşletme Müdürlüğü, taşrada ise şube müdürlükleri ve bu müdürlüklere bağlı olan ajans amirlikleri yer almaktadır. Bununla birlikte Türkiye'nin yedi bölgesinde konumlanan ve kendine özgü tesisleri bulunan ekipler ile çiftçiden alım yapılmasının gerektiği dönemlerde yoğun bir biçimde çalışan geçici alım merkezleri bulunmaktadır. Toprak Mahsulleri Ofisi bu teşkilat yapısı ile Türk tarımcısına hizmet etmektedir (Dünden Bugüne TMO, Erişim Tarihi: 26.02.2018).

Toprak Mahsulleri Ofisi "Yönetim Kurulu" ve "Genel Müdürlük"ten meydana gelmektedir. Yönetim Kurulu, bir başkan ve beş üyeden oluşmaktadır. Yönetim Kurulu başkanlığını Genel Müdür yerine getirmektedir. Genel Müdürlük bir Genel Müdür, Yüksek Planlama Kurulu kararı ile belirlenecek sayıda Genel Müdür Yardımcısı ve bağlı alt birimlerden meydana gelmektedir (Devlet Denetleme Kurulu Raporu, 2006, Erişim Tarihi: 26.02.2018).

Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü'nün görevlerini maddeler halinde şu şekilde sıralamak mümkündür (Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü, Erişim Tarihi: 03.03.2018):

- Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü tahıl ürünlerinin, her yıl olmak koşuluyla tür ve üretildikleri yere göre belirlenecek fiyatlar doğrultusunda alım ve satışlarını yapmak, gerekli olan depolama alanlarını belirlemek, ürünlerin korunmasını garanti altına almak ve tahıl piyasalarında kararlılık sağlamak,
- Gerekli görülen durumlarda dış piyasalardan tahıl ürünlerini satın almak,
- Yurt içinden toplanan tahıl ürünlerini yurt dışında satabilmek için gerekli olan işlemleri yerine getirmek,
- Görev konusu kapsamı içerisinde yer alan tahıl ürünlerinin koruması, kurutulması, temizlenmesi ve ölçülmesi işlerini yerine getirmek,
- Perakende satış yapmak,
- Ambar ve depolama amaçlı kullanılan saklama tesislerini kurmak, işletmek, kiralamak, satın almak ve kiraya vermek,

- İlgilendiği konular hakkında yatırım, alt yapı çalışmaları, olabilirlik raporları, mühendislik ve müşavirlik hizmetlerini yerine getirmek (gerektiği durumda yapmak veya yaptırmak),
- Görev kapsamına giren tahıl ürünlerini depolamak,
- Hizmet amaçlı kurulan tesislerin bakım ve onarımı için ihtiyaç duyulan yedek parça, araç-gereç ve makinaları bulmak,
- Hizmet amaçlı atölyeler kurmak ve gerekli olan makinaları yurt içinden veya yurt dışından satın almak,
- Hizmet amaçlı kurulan tesislerin, satın alınan araç-gereç ve diğer makinaların görevlerini yaptıktan sonra atıl kalan kapasitelerini değerlendirmek,
- Kendisine verilen görevler kapsamında yurt içinde veya yurt dışında gerekli olan alım, satım, nakliyat, imalat, depolama ve koruma gibi faaliyetleri yerine getirebilmek için şirket ve kooperatif kurmak veya bu amaçlar doğrultusunda kurulmuş ortaklıklarda yer almak,
- Dünya genelinde tahıl üretimin yöntem ve diğer hareketlerini takip ederek fiyat analizi yapmak,
- Görevleri kapsamında gerekli olan her türlü yayını yapmak,
- Tahıl üretimi alanında çalışan sayısını arttırmak amacıyla çalışan ve çalışma isteği olan kişilere yetenek kazandırma programları düzenlemek,
- Tahıl üretimi konusunda faaliyet göstermek amacıyla kurulmuş ve kurulacak küçük ve orta boy özel kuruluşlara teknik anlamda destekte bulunmak,
- Haşhaş, afyon ve çeşitli tıbbi bitkilerden alkaloitler, uyuşturucu maddeler ve uyuşturucu türevlerini üretecek fabrikalar kurmak ve kurulmuş olanları işletmek,
- Uyuşturucu madde sınıfına giren ürünlerin yurt içinde ve yurt dışında pazarlamasını yapmak ve yalnızca bilimsel ve tıbbi amaçlı uyuşturucu maddeleri yurt dışından satın almak gibi faaliyetleri gerine getirmektedir.

Toprak Mahsülleri Ofisi Genel Müdürlüğü'nün üreticiyi ve tüketiciyi destekleyici ve koruyucu eylemleri önerilen yeni model çerçevesinde belediyelere devredilmiş olacaktır. Ancak söz konusu yetkilerin belediyelere devredilmesi Genel Müdürlüğün diğer görevlerini yapmasına engel bir durumu ortaya çıkartmamaktadır. Aksine belediyeler ile Genel Müdürlük aynı hedef doğrultusunda ortak bir biçimde çalışması öngörülmektedir. Belediyeler yalnızca tarım ürünlerinin üretici ile tüketici arasındaki taşımacılığı yapacaktır. Dolayısıyla Genel Müdürlüğün yukarıda sıralanan görevlerini yerine getirmesi gerekmektedir.

IV. TARIMDA ARACILIK YÖNTEMİ

Türkiye, tarımsal tarihi, yaygın kırsal yerleşim coğrafyası, kırsal alanda yaşayan nüfusun yoğunluğu, her bölgesinde farklı tarımsal ürün yetiştirme kapasitesi ve tarımsal alanda çalışan insan sayısının fazlalığı ile diğer ülkelerle karşılaştırıldığı durumda önemli derecede tarımsal yeterlilik sahibi bir ülkedir (Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 2014-2020, 2015: 12).

Türkiye'de ziraat alanında yapılabilecek herhangi bir birliktelik genel olarak kamu ve üretici örgütlenmeleri üzerinden sürdürülmektedir. Devletin ziraat alanında örgütlenmesi kamu alanında örgütlenmeyi oluştururken, üretici örgütlenmesi ise daha çok ekonomik amaçlı "Tarımsal Kooperatifler", "Köylere Hizmet Götürme

Birlikleri”, “Sulama Birlikleri ve Yetiştiricileri Birlikleri” ve “Üretici Birlikleri” şeklinde ortaya çıkmaktadır (Yercan, 2007: 20).

Türkiye’de tarım sektöründe genel olarak küçük işletmeler faaliyet göstermektedir (İnan vd., 2010: 1322). Bununla birlikte, Türkiye’deki tarım örgütlenmeleri olması gereken seviyede değildir. Değişik alanlarda çeşitli tarımsal örgütlenmelerin bulunmasına rağmen, üreticilerin bu örgütlenmelere katılımı yeterli seviyede gerçekleşmemektedir (Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 2014-2020, 2015: 25). Bu işletmelerin yetersiz maddi imkânları ve düşük seviyeli teknoloji kullanımlarından dolayı nihai ürünün kalitesinde ve toplamında istenen verim ve ölçü elde edilememektedir. Ülke genelinde kırsal yerleşimlerin yaygın olmasına rağmen, tarımsal üretim alanları dağınık bir görünüm sergilemektedir. Bu düzensiz yerleşim sistemi küçük ölçekli üreticilerin ürün fiyatı konusunda söz sahibi olmalarını engellemekte ve ürünlerini emeklerinin karşılığı olan maddi değer altında iç ve dış piyasada pazarlamak zorunda kalmaktadırlar. Bununla birlikte üretici ile tüketici arasında çok fazla aracı unsurun var olması ürünlerin hem üreticinin elinden düşük fiyatla çıkmasına hem de tüketiciye yüksek fiyatla ulaşmasına sebep olmaktadır. Bu aşamada üreticinin eline geçen maddi değer maliyetini karşılamakta, ancak tatmin edici artı bir değer üretebilmesinin önünde engel olarak durmaktadır. Bu sorunlar Türkiye’de üretici ile tüketici arasındaki fiyat artırıcı unsurların kaldırılmasını zorunlu bir hale getirmektedir (İnan vd., 2010: 1322).

Tarım üreticilerinin bir sorun olarak gördükleri en önemli konu, ürünlerini beledikleri fiyatın oldukça altında satmak zorunda olmalarıdır (İnan, 2004: 43). Tarım üreticisi serbest ticaret ortamından büyük bir çoğunlukla zararlı çıkmaktadır. Büyük şirketler arasında yapılan taraflı ve gizli anlaşmalar ile ekonomik gücü ellerinde bulunduran şirketlerin piyasaya müdahale etme çabaları rekabeti tek taraflı bir oyun haline getirmiştir. Bu oyun içerisinde üretici ürünlerini yüksek fiyattan satamamakta ve tüketici ise düşük fiyattan tarımsal ürün satın alamamaktadır. Bu sorunun birincil sebebi tüccar, komisyoncu, simsar, şirket vb. gibi aracılardan tarım üreticisinin ürünlerini teknelci bir yapılanma içerisinde düşük fiyattan almalarıdır (İnan, 2004: 45).

27 Mayıs 2010 tarih ve 27593 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çıkarılan “Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği”nin amacı yönetmeliğin birinci maddesinde şu şekilde açıklanmıştır (Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği, Erişim Tarihi: 21.02.2018):

“Bu Yönetmeliğin amacı, tarım aracılığı için izin verilmesi ve bunların çalışma ve denetimi ile tarım aracı, mevsimlik gezici tarım işçileri ile bunları çalıştıran tarım işverenleri arasındaki ilişkinin düzenlenmesi hakkında usul ve esasları belirlemektir.”

Aracı, ilgili yönetmeliğin dördüncü maddesinde tarım sektöründe “...iş ve işçi bulma aracılığı görevini yapmak üzere Kurumca izin verilen gerçek veya tüzel kişileri”ni tarif etmektedir. Tanımda yer alan “Kurum” kelimesi Türkiye İş Kurumu’nu nitelemek için kullanılmaktadır (Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği, Erişim Tarihi: 21.02.2018).

Tarımda aracılık yönteminde değinilmesi gereken bir diğer önemli konu da yerel alanda faaliyet gösteren tüccar ve komisyoncuların kâr oranlarını yükseltebilmek için üreticiden aldıkları ürünlerin fiyatlarının olabildiğince düşük seviyede kalmasına gayret göstermeleridir. Diğer taraftan ise bu iki grup üreticiye

sattıkları ham madde veya diğer tarımsal temel maddelerin fiyatlarını mümkün olduğunda yüksek tutmaya çalışmaktadırlar (İnan, 2008: 59). Bu durum bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Tarım sektöründe küçük ve orta boy üreticiler kendi ürünlerini olmasa gereken fiyattan piyasaya sürememektedirler. Çünkü yerel üreticiler ürünlerini nihai tüketiciye ulaştırmak konusunda gerekli “pazarlama hizmetlerin...”den yoksundurlar. Bu yoksunluğun ortadan kaldırılabilmesinin yolu üreticinin pazarlama için hem maddi kaynağa hem de teknik bilgiye sahip olmasından geçmektedir. Üreticileri zor durumda bırakan bu iki niteliğin yokluğu, çabuk bozulma özelliği taşıyan ürünleri kendileri tarafından değil, örgütlü komisyoncu ve tüccarlar aracılığıyla bir an önce ellerinden çıkarmalarına sebep olmaktadır. Bu örgütlü gruplar üreticilerin ellerindeki ürünlerini mümkün olduğunca düşük fiyattan almaya çalışmaktadırlar (İnan, 2008: 123).

Sonuç itibarıyla tarımda komisyonculuk emek sarf etmeden, yalnızca üretici ile alıcıyı bir araya getiren ve bunun karşılığında belirli bir miktarda ücret alan kişilerin yaptıkları işe verilen isimdir. Komisyoncuların hiçbir zarara uğrama tehlikesi bulunmamaktadır. Tarımsal komisyonculuk uygulamasında özellikle kabzımallar aracılık kimlikleri ile üreticilerden aldıkları ürünleri nihai tüketicilere ulaştırmakta, ortaya çıkan masraf ve komisyon ücretlerini düşükten sonra üreticiye belirli bir miktarda para vermektedirler (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011: 7-8). Bu çalışmada bir sorunsal haline dönüştürülen konu da araçların varlığından dolayı üreticinin almış olduğu ve nihai tüketicinin de ödemek zorunda olduğu gerçek değerleri yansıtmayan parasal değerdir.

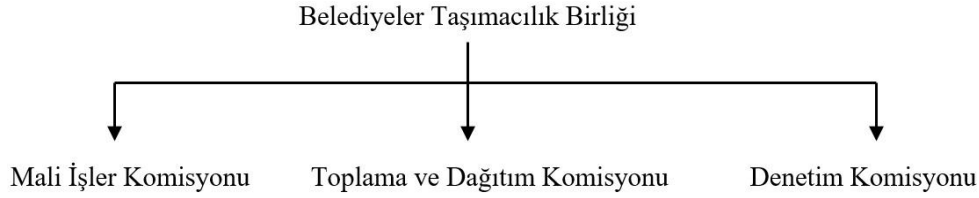
V. İL BELEDİYESİ TAŞIMACILIK BİRLİĞİ ÖNERİSİ

İl Belediyesi Taşımacılık Birliği önerisinin çıkış noktası üreticiden tüketiciye kadar birçok defa el değiştiren tarımsal ürünlerin fiyatlarının olması gereken seviyenin üzerine çıkması sorunudur. Bu önerinin ruhunu yalnızca üretici ile nihai tüketici arasında tarımsal ürünlerin taşınması konusu oluşturmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada önerilen model yalnızca taşımacılık üzerine kurgulanmıştır. Gerçekte üretici ile nihai tüketici arasında yalnızca bir aracı unsurun olması ve bu unsurun da devlet kontrolü altında faaliyet göstererek üreticiyi ve nihai tüketiciyi korumak amacını taşınması gerekmektedir. Bu aracı unsurun kamu kimliğine sahip olması önem taşımaktadır. Çünkü mevcut durumda var olan çeşitli aracı unsurların temel amacı kâr elde edebilmektir. Oysaki kamu kurumlarının temel amacı kâr değil, topluma hizmet etmektir. Bu sebepten dolayı Üretici-Komisyoncu-Toptancı-(Tekrar) Komisyoncu-Hal Esnafı-Pazarcı/Manav/Market-Vatandaş zincirinin kırılması ve üretici ile nihai tüketici arasına yalnızca kamu kimlikli bir unsurun girmesi gerekmektedir. Bu gereklilik de yeni bir model denemesini zorunlu kılmaktadır.

Önerilen model çerçevesinde il ölçeğinde toplayıcılık faaliyetlerini yerine getiren İl Belediyesi Taşımacılık Birliği üreticiden aldığı ürünleri iller üstü yapılanma olan Belediyeler Taşımacılık Birliği aracılığıyla büyükşehirlere taşıyacak ve manav, pazarcı ve marketlere bu birlik aracılığıyla dağıtım yapacaktır. İl Belediyesi Taşımacılık Birliği üreticinin ürünlerini devlet güvencesi altında ve kontrolünde alacak ve kâr amacı taşıyan araçların ortadan kaldırılması sonucunda Fiyat Belirleme Komisyonu tarafından tespit edilen ürünlerin tarla çıkış fiyatını üreticinin kendisine ödeyecektir. İl Belediyesi Taşımacılık Birliği, Belediyeler Taşımacılık Birliği'ne bağlı olan Mali İşler Komisyonu'nun aracılığı ile ödemeleri gerçekleştirecektir. Çünkü ödemelerin tek bir merkezden koordineli ve planlı bir

biçimde yapılması gerekmektedir. Aksi takdirde her İl Belediyesi Taşımacılık Birliği ayrı ayrı olacak bir biçimde ödeme yapmaya kalkarsa bu birimler taşımacılık hizmeti yerine bankacılık görevini üstlenmiş olacaklardır. Bu durum da ana kurgunun dışına çıkmak anlamına gelmektedir. Bu birim perakende satıcıdan aldığı ücreti üreticiye teslim edecektir. Dolayısıyla mevcut durumda olduğu gibi çok sayıda aracı yerine yalnızca kamu kurumu kimliğine sahip tek bir aracı unsur yer alacaktır.

İl Belediyesi Taşımacılık Birliği üreticiye ödediği paranın karşılığını ise pazarcı, manav ve marketlerden alacaktır. Böylece arada farklı unsurların yer almamasından dolayı ilgili satıcılar uygun fiyattan ürünleri alacak ve üzerine normal sayılabilecek bir oranda kâr ekleyerek nihai tüketiciye satacaklardır. Dolayısıyla arada hiçbir emek sarf etmeden yalnızca iletişim kurarak para kazanan komisyoncuların en az üretici kadar ve bazen de onlardan daha fazla para kazanması ve nihai tüketicinin ise yüksek fiyattan alım yapmasının önüne geçilmiş olacaktır. Önerilen modelin tasarımsal kurgusunu şekiller üzerinden açıklamak faydalı olacaktır.

Şekil 1: Belediyeler Taşımacılık Birliği

Belediyeler Taşımacılık Birliği, İl Belediyesi Taşımacılık Birliği'nin üst çatısını oluşturmaktadır. Belediyeler Taşımacılık Birliği'nin merkezinin Ankara'da konumlanması ve İl Belediyesi Taşımacılık Birliği'nin planlayıcısı, denetleyicisi ve yönlendiricisi konumunda bulunması öngörülmektedir. Aksi takdirde üreticinin ve nihai tüketicinin haklarının korunması için girişilen bir çabanın koordinasyonsuzluk ve denetimsizlik sebebi ile başarısızlığa uğraması kaçınılmazdır.

Belediyeler Taşımacılık Birliği'nin merkezinin Ankara'da bulunmasına rağmen, her büyükşehirde bir adet şubesinin bulunması öngörülmektedir. Aksi takdirde yalnızca tek bir merkezden bütün büyükşehirlere ürün taşımak hem zaman hem de para kaybına sebep olacaktır.

Denetim Komisyonu'nun görevi ürünleri taşıyan araçların kaç ton ürünü nereden alıp nereye götürdüğünü kontrol etmek, depoların saklama koşullarını denetlemek, ürünlerin kalitesinin sürekliliğini sağlamak ve nihai tüketiciye olumsuz koşullarda ürün ulaştırılmaması için gerekli incelemelerde bulunmaktır.

Mali İşler Komisyonu İl Belediyesi Taşımacılık Birliği'ne ödeme yapan bir birimdir. Mali işlerin merkezi bir biçimde konumlanması yapılan ödemelerin kayıtlarının sağlıklı bir biçimde tutulması ve herhangi bir anlaşmazlık durumunda ilgili sorunun tek bir kayıt üzerinden kontrol edilerek çözüme kavuşturulmaya çalışılması daha etkili sonuçların elde edilebilmesi için önem taşımaktadır.

Toplama ve Dağıtım Komisyonu İl Belediyesi Taşımacılık Birliği tarafından illerden toplanan ürünlerin tek bir merkezde toplanmasını ve envanterlerinin tutulmasını sağlayan bir birimdir. Bu sayede hangi ilden ne kadar ürün geldiğinin belirlenmesi ve bu ürünlerin muhasebeleştirilmesi aşamasında faydalanabilmek için bir kayıt sisteminin oluşturulması sağlanmış olacaktır.

Şekil 2: İl Belediyesi Taşımacılık Birliği²

İl Belediyesi Taşımacılık Birliği üreticinin ürünlerini doğrudan olarak Belediyeler Taşımacılık Birliği'ne bağlı olan Toplama ve Dağıtım Komisyonu'nun planlaması çerçevesinde dağıtılması gereken noktalara ulaştıran bir birimdir. Üreticilerin ürünleri Ürün Toplama Birimi'nin planlaması sonucunda Taşımacılık Birliği tarafından tarlalardan toplanacak, Denetim Komisyonu'nun gerçekleştireceği denetimler çerçevesinde elde edilen bilgiler Valilik Koordinasyon Birimi'ne iletilecektir. Örneğin, hangi üreticiden hangi ürünü ne kadar fiyat karşılığında ve kaç ton alındığı bilgileri Valilik Koordinasyon Birimi'ne iletilecek ve burada yapılan denetimler, hazırlanan kalite kontrol raporları ve alınan kayıtlar İl Belediyesi Taşımacılık Birliği'ne iletilecektir. Bu noktadan sonra İl Belediyesi Taşımacılık Birliği kendi sahip olduğu araçlar vasıtasıyla ilgili ürünleri ihtiyaç duyulan noktalara ulaştıracaktır. Bu noktada, Valilik Koordinasyon Birimi hem denetim hem de koordinasyon görevlerini aynı anda yerine getirecektir. Bu aşamada Belediyeler Taşımacılık Birliği'nin kontrolleri sürekli bir biçimde devam edecektir. Örneğin, Antalya'dan yola çıkarılan 10 ton tarımsal ürün İstanbul'da Belediyeler Taşımacılık Birliği'nin depolarına getirilecek ve ilgili ürünler İstanbul'da konumlanan İl Belediyesi Taşımacılık Birliği tarafından Toplama ve Dağıtım Komisyonu'nun denetiminde ve gerekli yerlerde yönlendirmesi ile pazarcı, manav ve marketlere dağıtılacaktır. Özellikle büyükşehirlerde Belediyeler Taşımacılık Birliği'ne ait olacak bir biçimde tarımsal ürün depolarının bulunması gerekmektedir. Bu depoların İl Belediyesi Taşımacılık Birliği'ne ait olmamasının gerekliliğinin sebebi genel bir koordinasyon ihtiyacından kaynaklanmaktadır.

Fiyat Belirleme Komisyonu tarladan çıkan tarımsal ürünlerin türlerine ve kalitelerine göre mali değerinin ne olacağını belirleyen bir birimdir. Bu birimin çalışmaları sayesinde üretici kendi ürünü için fiyat belirleyemeyecek ve böylece haksız kazanç ve rekabetin önüne geçilmiş olacaktır. Sonuç itibarıyla her üretici ürününün kalitesine göre ücretini almış olacaktır.

Taşımacılık Birimi ise üreticiden tarımsal ürünleri alan ve gerekli denetim ve mali işlemlerin yapılmasının ardından İl Belediyesi Taşımacılık Birliği'nin onayı ile ürünleri Belediyeler Taşımacılık Birliği'nin depolarına ulaştıran bir birimdir. Bununla birlikte tarımsal ürünlerin üretildiği illerde il içi taşımacılık İl Belediyesi Taşımacılık Birliği tarafından gerçekleştirilecektir.

² İl Belediyesi Taşımacılık Birliği, büyükşehir belediyesine sahip 30 ilde Büyükşehir Belediyesi Taşımacılık Birliği şeklinde adlandırılmaktadır. Ancak her iki birimin de yaptığı işte hiçbir fark bulunmamaktadır.

Önerilen bu modelin uygulamaya geçirilmesi durumunda hem devlet, hem belediye ve hem de vatandaşa kazanacaktır. Peki, bu nasıl gerçekleşecektir? Taşımacılık önerisi ile birlikte stokçuluğun önüne geçilmiş olacaktır. Üreticiler komisyoncuların kendilerine vermiş olduğu fiyata mahkûm olmayacaklardır. İlgili öneriler sayesinde belediyelerde yeni istihdamlar söz konusu olacak ve böylece yerel halka yeni iş imkânları yaratılmış olacaktır. Komisyonculara ödenen ücretlerin belediyelere aktarılacak olmasından dolayı, belediyelerin gelirlerinde artış gözlemlenecek ve bu sayede belediyeler yerel halka yerel nitelikli kamu hizmeti sunmak için ödenek sıkıntısı yaşamayacak veya bu sıkıntı önemli oranda azalacaktır. Sonuç itibarıyla kent halkı kazanacaktır.

Bu çalışmada önerilen model tekelleşme iddiasına sahip değildir. Aksine mevcut durumda taşımacılık faaliyetinin tekelleşmesi üzerine yeni bir alternatif çözüm önerisi getirilmektedir. Bu öneri sınırlı sayıdaki bir gurubun tekelleşmesine ve böylece üretici, devlet ve nihai tüketicinin zarara uğratılmasına karşı bir önlem niteliğindedir. Bununla birlikte bu öneri serbest ticarete vurulan bir darbe de değildir. Zaten mevcut durumda bir tekelleşme söz konusudur. Bu tekelleşmenin devlet aracılığı ile kaldırılması ve yerel halka kamusal hizmet sunmakla sorumlu olan kamusal kimlikli belediyelerin vasıtasıyla taşımacılık faaliyetlerinin yerine getirilmesi durumunda yukarıda söz edilen zincir kırılacak ve sonuçta kazanan üretici, devlet ve vatandaş olacaktır.

SONUÇ

Tarım, insan neslinin devam ettirilebilmesi için hayati önem taşıyan bir faaliyet türüdür. İnsanın beslenmeden yaşaması imkânsızdır. Bu gerçekten dolayı tarıma ve tarım üreticisine gereken önem verilmelidir. Üreticinin karşılaşmış olduğu her sorunu çözmek devletin görevidir. Tarımın sorumluluğu ve geleceği özel sektöre veya aracı kimselere devredilemeyecek kadar önem taşımaktadır. Üreticinin en büyük sorunlarından birisi emeğinin karşılığını alamamasıdır. Üretici doğrudan piyasaya girememekte, ürünlerini aracılara teslim etmektedir. Bu aslında bir aracı zincirini oluşturmaktadır. Tarımsal ürünler üretici, aracı, toptancı, tekrar aracı, hal esnafı ve pazar esnafının elinden geçmekte ve nihai tüketiciye ulaşmaktadır. Tarımsal ürünler her aşamada veya el değiştirmede biraz daha pahalılaşmakta ve nihai tüketici ürünü olması gereken fiyatın üzerinde satın almaktadır. Aynı zamanda devlet de kaybedenler arasında yer almaktadır. Çünkü bir ülkede tarımın zayıflaması durumunda devlet yabancı ülkelere muhtaç kalmakta, dışarıdan alım yapmak zorunluluğu içerisine girmektedir. Bu durum hükümetlerin politikalarını olumsuz yönde etkilemekte, kendi ülkemizde gerçekleştirilebilecek faaliyetler için kaynak ayrılmakta ve vatandaşın vergisi yabancı ülkelere aktarılmaktadır. Böyle olumsuz bir sonucun tarım alanında yaşanmaması için tarım üreticisinin kazancının olması gereken seviyeye çıkartılması gerekmektedir. Bu da yalnızca devletin tarım taşımacılığını kendi tekeline alması ile sağlanabilecektir.

Taşımacılık Birliği önerisinde üreticinin malını devlet toplayacak ve nihai tüketiciye ulaştırılması için market, manav ve pazar esnafına satacaktır. Dolayısıyla üretici ile tüketici arasında sadece belediyeler olacaktır. Belediyelerin uygun görmesi durumunda ise satış hizmet birimlerinin de kurulmasında herhangi bir sorun görülmemektedir. Belediyeler üreticilerden topladığı ürünleri kendisine ait olan satış mağazalarında tüketiciye ulaştırabilecektir. Böylece ürünlerin fiyatları olması gereken seviyede sabitlenecektir. Bu önerinin uygulamaya geçirilmesi aynı zamanda devletin sosyal devlet olması ile ilgilidir. Devlet vatandaşının refahını ve huzurunu

sağlamak ve geleceğini garanti altına almak için var olduğuna göre, vatandaşın özel girişimciler karşısında mağdur olmasına izin vermemelidir. Gıda olmaz ise insan yaşamını devam ettiremez. Gıdanın fiyatlarının yüksek olmasının sebeplerinin ortadan kaldırılması gerekmektedir. Dolayısıyla sınırlı bir azınlık karşısında milyonlarca insanın çıkarı daha fazla önemlidir. Bu amaçla her belediye kendi sınırları içerisinde üretilen ürünleri toplaması ve ulaştırması gereken noktaya taşınması gerekmektedir. Böylece üreticinin denetlenmesi ve vergi kontrolü kolaylaşacaktır. Sonuç itibarıyla, önerilen modelin uygulanması durumunda üretici, nihai tüketici, belediyeler ve devlet kazançlı çıkacaktır.

KAYNAKÇA

- Can, Mehmet Ferit ve Engin Sakarya (2012). “Dünya ve Türkiye’de Tarım ve Hayvancılık Kooperatiflerinin Tarihsel Gelişimi, İktisadi Önemi ve Mevcut Durumu”, *Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*, Cilt: 83, Sayı: 1, s. 27-36.
- Demir, Konur Alp (2017). *Cumhuriyet Dönemi Belediyecilik Kanunları ve Yerel Seçimleri (1923-2014)*, İmaj Yayınevi, Ankara.
- Demir, Konur Alp (2013). “6360 Sayılı Kanun Çerçevesinde Yeni Yerel Yönetim Sistemi: Mahalle Yönetimine Geçiş Köy Yönetiminin Sonu mu?”, *Afro-Avrasya Coğrafyasında Kamu Yönetimi Uygulamaları ve Sorunları*, Uluslararası XI. Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR XI) Bildiriler Kitabı, 31 Ekim-2 Kasım 2013, Samsun, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, s. 243-256.
- Devlet Denetleme Kurulu Raporu (2006). T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) Genel Müdürlüğü’nün 2002, 2003, 2004 Yılları Eylem Ve İşlemlerinin Araştırılıp Denetlenmesine İlişkin Rapor, Sayı: 2006 /3, Tarih:22/03/2006.
- <<http://akgul.bilkent.edu.tr/ddk/ddk19.pdf>>, (Erişim Tarihi: 26.02.2018).
- Doğan, Zeki; Seçkin Arslan ve Ayberk Nuri Berkman (2015). “Türkiye’de Tarım Sektörünün İktisadi Gelişimi ve Sorunları: Tarihsel Bir Bakış”, *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Ocak, Cilt: 8, Sayı: 1, s. 29-41.
- Dünden Bugüne TMO,
- <<http://www.tmo.gov.tr/Main.aspx?ID=13>>, (Erişim Tarihi: 26.02.2018).
- Geray, Cevat (1992). “Kooperatifçiliğin Dünya’da ve Türkiye’deki nicel Gelişimi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 47, Sayı: 1, ss. 427-441.
- Gül, Hüseyin; Hakan Mehmet Kiriş; Nilüfer Negiz ve İsmail Gökdayı (2014). *Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Keleş, Ruşen (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Genişletilmiş 8. Basım, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2011). “Pazarlama ve Perakende”, Toptancılık (341TP0008), Ankara.
- <http://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller_pdf/Toptanc%C4%B1%C4%B1k.pdf>, (Erişim Tarihi: 22.02.2018).
- İller İdaresi Genel Müdürlüğü,
- <<https://www.e-icisleri.gov.tr/Anasayfa/MulkiIdariBolumleri.aspx>>, (Erişim Tarihi: 10.02.2018).

- İnan, İsmail Hakkı; Burçin Başaran; Gamze Saner; Murat Yercan; Çağdaş İnan ve Ömer Özdoğan (2010). “Türk Tarım Kooperatiflerinin AB Tarım Kooperatiflerine Uyumu Ve Tarımsal Sanayiye Etkileri”, *Ziraat Mühendisleri Odası Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi Bildiriler Kitabı 1-2*, 11-15 Ocak 2010, Ankara, s. 1321-1341.
- İnan, İsmail Hakkı (2008). *Türkiye’de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB Modeli*, Genişletilmiş 2. Baskı, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2008-73, İstanbul.
- İnan, İsmail Hakkı (2004). *Türkiye’de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB Modeli*, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 2004-40, İstanbul.
- Rehber, Erkan (2018). *Tarımda Örgütlenme ve Sorunları*, <<http://www.erekonomi.com/orgut.pdf>>, (Erişim Tarihi: 10.02.2018).
- Şahin, Yusuf (2014). *Yerel Yönetimler*, 1. Baskı, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Tarımda İş Aracılığı Yönetmeliği,
<<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/05/20100527-4.htm>>, (Erişim Tarihi: 21.02.2018).
- Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü,
<<http://www.tmo.gov.tr/Main.aspx?ID=370>>, (Erişim Tarihi: 03.03.2018).
- Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlüğü, Kooperatif,
<http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GT.S.5a7f445dcb23a4.14951436>, (Erişim Tarihi: 10.02.2018).
- Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi 2014-2020 (2015). T.C. Gıda Tarım Ve Hayvancılık Bakanlığı, <[http://kkp.tarim.gov.tr/sp/UKKS%20\(2014-2020\).pdf](http://kkp.tarim.gov.tr/sp/UKKS%20(2014-2020).pdf)>, (Erişim Tarihi: 12.02.2018).
- Yercan, Murat (2007). “Türkiye ve Avrupa Birliğinde Tarımın Örgütlenme Deseni ve Tarımsal Kooperatifler”, *Tarım Ekonomisi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, s. 19-29.
- 16 Aralık 2012 Tarih ve 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun,
<<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf>>, (Erişim Tarihi: 10.02.2018).
- 13 Temmuz 2005 Tarih ve 5393 Sayılı Belediye Kanunu,
<<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>>, Erişim Tarihi: 01.07.2016.
- 16 Haziran 2000 Tarih ve 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun,
<<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4572.pdf>>, (Erişim Tarihi: 12.02.2018).
- 1982 Anayasası,
<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf>, (Erişim Tarihi: 09.02.2018).
- 17 Haziran 1982 Tarih ve 233 Sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, <<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.233.pdf>>, (Erişim Tarihi: 26.02.2018).